

אסיפה (פרקים כ"ג כ"ד)

יהושע זקן, בא בימים. יהושע, שהנהגתו חתומה היתה בחותמו של משה, ובכל אשר פנה ניכר היה זיוו של משה איש האלוקים, שאת אורו האציל על יהושע משרתו, אדם מורס זה, עתיד להיפרד מעמו. וכמשה בשעתו, כן יהושע, ברצונו להוכיח ולצוות את צאן מרעיתו. כמשה שמסר את הנהגת הצבור לידי יהושע, במעמד כל העם, כך כוונת יהושע להעביר את הקהל לשררת הזקנים.

ואז מכנס יהושע שני כינוסים. בתחילה מכנס יהושע את ראשי השבטים וזקני הסנהדרין, כדי לצוותם על הנהגת הציבור, ועל הנדרש מהם, להשלמת פעולותיו הכבירות של יהושע. וכך מצוה אותם יהושע על השלמת הכיבוש.

חלק מעמי הארץ וארצותיהם, לא נכבשו עדיין, וכל עוד חיים הם בתוכם לא יהא לבני ישראל מנוחה מהם. אם לא תורישו את יְשִׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תִּוְּתִירוּ מֵהֶם לְשָׂפָיִם בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנִינִים בְּצַדֵיכֶם. ניתן לכאורה להשלים עם האויבים לכרות עמם ברית, אולם סכנתו בצידו, כי יגרום להתחתן בס, עד שיהיו לעם אחד, וזה לא יתכן. לא נשארה כל ברירה, כי אם לצאת נגדם ולהורישם. אל חשש. השם אלוקיכם עמכם. אנכי, יהושע, החילותי להפיל לכם בנחלה, ועליכם מוטלת החובה להמשיך לרשת את הארץ.

אחר שציוה יהושע את הזקנים, מזמן הוא את כל שבטי י-ה. שלא כמקובל, לכנס כינוסים כאלו, לפני אוהל מועד. לקרוא עצרה, במקום הקודש והמקדש. קרא יהושע לכל העם, לשכם. בשכם החל הקב"ה לכרות ברית עם ישראל, בהיכנסם לארץ. הר גריזים והר עיבל, בשכם נמצאים הם. וכעת רוצה יהושע לסיים את כריתת הברית עם ישראל, למען תהיה לעדה, לדור אחרון.

אסף יהושע את כל ישראל, וקרא לכל הזקנים עמו, לפני האלוקים, למען יעבירו את ישראל בברית, ותמסר הנהגת העם אל הזקנים.

החל יהושע מונה לפניהם את רוב חסדיו של הקב"ה עמהם. החל מאברהם אבינו, בו בחר מכל יושבי תבל. ואנו מיוחסים אחרי איתני העולם, אברהם יצחק ויעקב, כי מהם החלה תרבות חדשה. דרך חדשה סללו בעולם, עד כדי שניתקו מתרח ונחור ותרבותם הקלוקלת. כעת אין אנו מיוחסים אחרי תרח או נחור, אלא רק אחר אבותינו הקדושים.

המשיך יהושע והזכיר את לידת יצחק. ומיצחק יצאו יעקב ועשיו, ועשיו נטל בחלקו את הר שעיר, ויעקב ובניו ירדו מצרים. וכך הולך וסופר את חסדי הבורא, ביציאת מצרים, קריעת ים סוף עם כל נפלאותיה, ההצלה מבלק ובלעם, וניצחון על סיחון ועוג, ושבעה עממין.

ואז אומר יהושע לישראל דבר המתמיה כל בר דעת. יראו את השם אלוקיכם ועבדו אותו באמת ובתמים. ואם רע בעיניכם לעבוד את השם, בחרו לכם היום את מי תעבדו, אם את אלוהי אבותיכם אשר בעבר הנהר, או את אלוהי האמורי.

הן מושבעים ועומדים מהר סיני, ואיך יוכלו כעת לבחור באלוהים אחרים? הרי כפה עליהם הר כגיגית, והזהירם לא יהיה לכם אלוהים אחרים על פני, הכיצד יציע להם יהושע, לעבוד את אלוהי תרח ונחור? ואם רע בעיניהם לעבוד את השם, האם זהו הפיתרון, אותו יציע בפניהם יהושע? ויהושע המנחה הגדול, משרת משה, איך תעלה כזאת על דל שפתיו?

אלא כך אמר להם יהושע. עבדו את השם באמת ובתמים. עבודתכם את השם, וקיום מצוותיו, עליהם לבוא מתוך מניע פנימי כן ועמוק, ורצון אמיתי להגיע לשלמות נפשית, ודבקות בבורא. ואם לאו, אם כל עבודתכם תבוא רק מתוך כפיה והכרח, דעו לכם, כי סופכם לעבוד אלוהים אחרים. בניכם והדורות הבאים יחוו את רגשותיכם כלפי אלוקיכם, ויבינו את אשר בלבכם, וסופם לסור מאחרי השם ולעבוד את אלוהי תרח ונחור או את אלוהי האמורי.

ובעינינו חזינו, ובאזנינו שמענו, על נסיונותיהם של בני הארץ החדשה, ארצות הברית אשר ביבשת אמריקה. נסיון גדול היה להם על שמירת קדושת השבת. ונסיון זה עצום היה מאד, כי הפרנסה גובלת בפיקוח נפש כמעט. ושומרי השבת, פרנסתם היתה קשה, אף יותר מקריעת ים סוף. והנה, היהודים היראים אשר שמרו את השבת בשמחה, ונתנו שבח והודאה ליוצר כל, על אשר נתן להם את השבת, יוצאי חלציהם המשיכו בדרכם ואף הם עמדו בגבורה, בנסיונות אשר הציבה ההשגחה בדרכם. אולם אלו אשר לא השכילו לשמר גחלת בוערת של שמחה בליבם, וביכו בסתר ליבם על מצוות השבת, הכובלת ומונעת מהם את פרנסתם, סופם כי בניהם פרקו עול לגמרי. כי מי אשר אין לבו שלם עם אלוקיו, אינו יכול לגדל את ילדיו, וללמד לדור אחריו, ארחות יושר.

ויען כל העם יחדיו ויאמרו, חלילה לנו מעזוב את השם, כי רצוננו לעבדו, ולאהבה אותו, על כל אשר עשה לאבותינו ולנו.

אדם אשר יקבל על עצמו איזו הנהגה טובה, אשר יחפוץ להחזיק בה, ולא יטה ממנה ולא ירפה, עליו להיות מוכן לכל אשר יבואהו. וכך אמר להם יהושע, אמנם מקבלים אתם עליכם מרצונכם לעבוד את השם, אולם צריכים אתם לדעת את הנדרש מכם. וזאת תדעו, כי מגמת האדם בזה העולם הינה לדבק בבורא בכל מה שאפשר, ולהתרחק מענייני החומר שיפסידו את הדביקות הזו. אלוקים קדוש הוא, ועליכם להיות מוכנים, להתדבק בו יתברך, ולקיים את כל מצוות העשה שעל ידם האדם נדבק בבוראו. ולעומת זאת עליכם להתרחק מכל המפסידים ולהתנזר מכל ענייני הגשמיות, ולהיזהר מאד מלעבור על מצוות לא תעשה, שהם מרחיקים את האדם מיוצרו. כי תעזבו את השם... ושב וכילה אתכם, אחרי אשר היטיב לכם.

ויאמר העם אל יהושע: לא, כי את השם נעבוד. והננו מוכנים למסור את גופינו ונפשותינו על קדושת שמו יתברך.

העיד בהם יהושע, כי קיבלו על עצמם לעבוד את השם באמת ובתמים. לעבדו בשלמות, ולא בלב ולב, וכתר ברית לעם, והעמיד אבן לזיכרון מעמד זה. אבן זו, הניחוחה במקדש השם.

אחר מעמד כריתת הברית בשכם, כתב יהושע את ספרו, ברוח הקדש. ספר יהושע הינו חלק מכ"ד ספרי הקדש. ואילולי חטאו ישראל, לא היו צריכים לתוכחות הנביאים. אילולא חטאו, היו כתבי הקדש כוללים את ספר התורה על חמשת חומשיו, וספר יהושע.

אחר השלמת ספרו, מת יהושע בן מאה ועשר שנים. ונטמן בגבול נחלתו, בתמנת סרח, בהר אפרים. תמנת סרח הוא שם המקום, ושם כינו לו, תמנת חרס. כי שם נטמן יהושע, שהעמיד חמה, הנקראת חרס. בימינו מוכר המקום כחארס, או בשמו העברי כפר חרס.

כל עוד יהושע היה קיים, היה זיכרון למשה איש האלוקים. כי יהושע כמשה, נקרא "עבד השם". ובימי הזקנים, עדיין היה רושם מתקופתו הגדולה של יהושע, ויעבוד ישראל את השם. נירה עדיין חתימת ידו של יהושע, וזכרו את מפעלות השם אשר עשה בימיו.

ספר יהושע מסתיים במיתת אלעזר, ומקום קבורתו בגבעת פנחס בנו. אלעזר הכהן הגדול, אלעזר אשר משה רבנו, הלבישו וחנכו לכהונה תחת אהרן הכהן, המשך בהנהגת העם יחד עם הזקנים, עד תקופת השופטים הנשגבה.

במחברות :

בפרקים כג וכד שלשה נושאים.

- א. צווי יהושע לזקנים, לסיים את כיבוש הארץ.
- ב. כריתת הברית עם ישראל, לעבוד את הקב"ה באמת ובתמים.
- ג. חתימת ספר יהושע, מיתת יהושע, ואלעזר הכהן.

השאלות :

- א. היכן כרת יהושע ברית עם ישראל? ומדוע?
- ב. מה כוונת יהושע באמרו : אם רע בעיניכם לעבוד את השם, בחרו לכם היום את מי תעבודון?
- ג. מה כוונת יהושע באמרו: לא תוכלו לעבוד את השם, כי אלוקים קדושים הוא?
- ד. ויכתוב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלוקים. בארי מהם הדברים האלה, ומהו ספר תורת אלוקים? (רש"י, והנאמר בשיעור)

פרק כג

- (א) וְהִי מִיָּמִים רַבִּים אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֵנִיחַ יְדֹד לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל אִיבֵיהֶם מִסְּבִיב וַיְהוֹשֶׁעַ זָקֵן בָּא בְיָמַימִים :
- (ב) וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְכָל יִשְׂרָאֵל לְזִקְנָיו וּלְרָאשָׁיו וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרָיו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲנִי זָקְנָתִי בָאתִי בְיָמַימִים :
- (ג) וְאַתֶּם רְאִיתֶם אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם לְכָל הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִפְּנֵיכֶם כִּי יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם :
- (ד) רְאוּ הַפְּלִתִי לָכֶם אֵת הַגּוֹיִם הַנִּשְׁאַרִים הָאֵלֶּה בְּנַחְלָה לְשֹׁבְטֵיכֶם מִן הַיַּרְדֵּן וְכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִכְרַתִּי וְהַיִּם הַגְּדוֹל מִבּוֹא הַשָּׁמֶשׁ :
- (ה) וַיְדֹד אֱלֹהֵיכֶם הוּא יְהַדְּפֶם מִפְּנֵיכֶם וְהוֹרִישׁ אֹתָם מִלְּפָנֵיכֶם וַיִּרְשֶׁתֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם לָכֶם :
- (ו) וְחִזַּקְתֶּם מְאֹד לְשֹׁמֵר וּלְעֹשֹׂת אֵת כָּל הַכְּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה לְבַלְתִּי סוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל :
- (ז) לְבַלְתִּי בּוֹא בְּגוֹיִם הָאֵלֶּה הַנִּשְׁאַרִים הָאֵלֶּה אֹתְכֶם וּבְשֵׁם אֱלֹהֵיהֶם לֹא תִזְכְּרוּ וְלֹא תִשָּׁבְעוּ וְלֹא תַעֲבֹדוּם וְלֹא תִשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם :
- (ח) כִּי אִם בִּידֹד אֱלֹהֵיכֶם תִּדְבְּקוּ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה :
- (ט) וַיֹּרֶשׁ יְדֹד מִפְּנֵיכֶם גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעַצוּמִים וְאַתֶּם לֹא עָמַד אִישׁ בְּפָנֵיכֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה :
- (י) אִישׁ אֶחָד מִכֶּם יִרְדֹּף אֶלֶף כִּי יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם :
- (יא) וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לִנְפְשֵׁיכֶם לֹאֲהַבָּה אֵת יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם :
- (יב) כִּי אִם שׁוֹב תִּשׁוּבוּ וְדִבַּקְתֶּם בְּיַתֵּר הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה הַנִּשְׁאַרִים הָאֵלֶּה אֹתְכֶם וְהִתְחַנַּנְתֶּם בָּהֶם וּבְאַתֶּם בָּהֶם וְהִם בְּכֶם :
- (יג) יְדוּעַ תִּדְעוּ כִּי לֹא יוֹסִיף יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם לְהוֹרִישׁ אֵת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לֶפַח וּלְמוֹקֵשׁ וּלְשֹׁטֵט בְּצַדֵּיכֶם וּלְצַנְנִים בְּעֵינֵיכֶם עַד אֲבַדְכֶם מֵעַל הָאָדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם :
- (יד) וְהִנֵּה אֲנִכִי הוֹלֵךְ הַיּוֹם בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ וַיִּדְעֶתֶם בְּכָל לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם כִּי לֹא נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם עֲלֵיכֶם הַכֹּל בָּאוּ לָכֶם לֹא נָפַל מִמֶּנּוּ דָּבָר אֶחָד :
- (טו) וְהִנֵּה כְּאֲשֶׁר בָּא עֲלֵיכֶם כָּל הַדְּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם אֲלֵיכֶם כֵּן יָבִיא יְדֹד עֲלֵיכֶם אֵת כָּל הַדְּבָר הַרָע עַד הַשְּׂמִידוֹ אוֹתְכֶם מֵעַל הָאָדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם :
- (טז) בְּעִבְרַכֶּם אֵת בְּרִית יְדֹד אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר צִוָּה אֹתְכֶם וְהִלַּכְתֶּם וְעַבַדְתֶּם אֱלֹהִים אַחֲרָיִם וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם וְחָרָה אֵף יְדֹד בְּכֶם וְאַבְדַּתֶּם מֵהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם : פ

פרק כז

(א) ויאסף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה ויקרא לזקני ישראל ולראשי ולשפטי ולשטריו ויתנצבו לפני האלהים:

(ב) ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ידוד אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים:

(ג) ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אותו בכל ארץ כנען וארב וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק:

(ד) ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו ואתן לעשו את הר שער לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים:

(ה) ואשלח את משה ואת אהרן ואגף את מצרים כאשר עשיתי בקרבן ואחר הוצאתי אתכם:

(ו) ואוציא את אבותיכם ממצרים ותבאו הימה וירדפו מצרים אחרי אבותיכם ברכב ובפרשים ים סוף:

(ז) ויצעקו אל ידוד וישם מאפל ביניכם ובין המצרים ויבא עליו את הים וכסהו ותראינה עיניכם את אשר עשיתי במצרים ותשבו במדבר ימים רבים:

(ח) ואבאה ואביא אתכם אל ארץ האמרי הישב בעבר הירדן וילחמו אתכם ואתן אותם בידכם ותירשו את ארצם ואשמידם מפניכם:

(ט) ויקם בלק בן צפור מלך מואב וילחם בישראל וישלח ויקרא לבלעם בן בעור לקלל אתכם:

(י) ולא אביתי לשמע לבלעם ויכרף ברוך אתכם ואצל אתכם מידו:

(יא) ותעברו את הירדן ותבאו אל יריחו וילחמו בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי והכנעני והחתי והגרגשי החוי והיבוי ואתן אותם בידכם:

(יב) ואשלח לפניכם את הצרעה ותגרש אותם מפניכם שני מלכי האמרי לא בחרבך ולא בקשתך:

(יג) ואתן לכם ארץ אשר לא יגעת בה וערים אשר לא בניתם ותשבו בהם פרמים וזיתים אשר לא נטעתם אתם אכלים:

(יד) ועתה יראו את ידוד ויעבדו אתו בתמים ובאמת והסירו את אלהים אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר ובמצרים ויעבדו את ידוד:

(טו) ואם רע בעיניכם לעבד את ידוד בחרו לכם היום את מי תעבדון אם את אלהים אשר עבדו אבותיכם אשר בעבר מעבר הנהר ואם את אלהי האמרי אשר אתם יושבים בארצם ואנכי וביתי נעבד את ידוד: פ

(טז) ויען העם ויאמר חלילה לנו מעזב את ידוד לעבד אלהים אחרים:

(יז) כי ידוד אלהינו הוא המעלה אתנו ואת אבותינו מארץ מצרים מבית עבדים ואשר עשה לעינינו את האתות הגדולות האלה וישמרנו בכל הדרך אשר הלכנו בה ובכל העמים אשר עברנו בקרבם:

(יח) ויגרש ידוד את כל העמים ואת האמרי ישב הארץ מפנינו גם אנחנו נעבד את ידוד כי הוא אלהינו:

(יט) ויאמר יהושע אל העם לא תוכלו לעבד את ידוד כי אלהים קדשים הוא אל קנא הוא לא ישא לפשעכם ולחטאותיכם:

(כ) פי תעזבו את ידוד ועבדתם אלהי נכר ושב והרע לכם וכלה אתכם אחרי אשר היטיב לכם:

(כא) ויאמר העם אל יהושע לא פי את ידוד נעבד:

(כב) ויאמר יהושע אל העם עדים אתם בכם פי אתם בחרתם לכם את ידוד לעבד אותו ויאמרו עדים:

(כג) ועתה הסירו את אלהי הנכר אשר בקרבכם והטו את לבבכם אל ידוד אלהי ישראל:

(כד) ויאמרו העם אל יהושע את ידוד אלהינו נעבד ובקולו נשמע:

(כה) ויכרת יהושע ברית לעם ביום ההוא וישם לו חק ומשפט בשכם:

(כו) ויכתב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלהים וישח אבן גדולה ויקימה שם תחת האלה אשר במקדש ידוד: ס

(כז) ויאמר יהושע אל כל העם הנה האבן הזאת תהיה בנו לעדה כי היא שמעה את כל אמרי ידוד אשר דבר עמנו והיתה בכם לעדה פן תכחשון באלהיכם:

(כח) וישלח יהושע את העם איש לנחלתו: פ

(כט) ויהי אחרי הדברים האלה וימת יהושע בן נון עבד ידוד בן מאה ועשר שנים:

(ל) ויקברו אתו בגבול נחלתו בתמנת סרח אשר בהר אפרים מצפון להר געש:

(לא) ויעבד ישראל את ידוד כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע ואשר ידעו את כל מעשה ידוד אשר עשה לישראל:

(לב) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם בחלקת השדה אשר קנה יעקב מאת בני חמור אבי שכם במאה קשיטה ויהיו לבני יוסף לנחלה:

(לג) ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אתו בגבעת פינחס בנו אשר נתן לו בהר אפרים: